

Schedels en munten onder toren

ERWIN BOERS

HEGEBEINTUM Graafwerk onder de kerktoren van Hegebeintum leverde muntjes en beenderen op, maar de bouwhistorie van het gebouw is nog een raadsel.

„Kijk, daar lag het dubbeltje”, grijnst RAAP-archeologe Martine Kremer. „Ik geloof dat het er eentje van koningin Juliana is”. Een kerkganger moet het muntje ooit hebben verloren bij binnenkomst in de Hegebeintumer kerk.

Vrijwel alle Friese kerkvloeren zijn vergeven van het muntgeld, blijkt telkens weer bij restauraties en archeologische onderzoeken. Kremer voert op dit moment onderzoek uit onder de verzakte toren, terwijl bouwbedrijf Van der Werff de aarde handmatig uitgraaft.

Aanleiding is de grootscheepse reddingsoperatie voor de verzakkende toren. Hij mag niet omvallen en daarom laat de stichting Alde Fryske Tsjerken onder het bouwwerk een grote betonnen ‘tafel’ aanleggen, die de almaar voortschrijdende scheuringen moet stoppen.

Hiervoor moeten in en buiten het monument betonconstructies worden aangelegd. Omdat het kerkje op de streng beschermde hoogste terp van Nederland staat, mag er geen korrel zand worden verplaatst zonder dat archeologen een oogje in het zeil houden.

„Het oudste middeleeuwse deel van de kerk is van tufsteen en later is er met kloostermoppen verder gebouwd”, zegt directeur Gerhard Bakker van de stichting Alde Fryske Tsjerken. De huidige toren is echter pas in de achttiende eeuw opgetrokken. „We zij heel benieuwd of hieronder nog resten te vinden zijn van een oudere toren.” Nog nooit is onderzoek gedaan onder de torenvloer.

Na vier dagen graven is er van alles gevonden, maar juist de bouwgeschiedenis blijft raadselachtig, zegt Kremer: „Het lijkt alsof er verschillende vloertjes over elkaar heen liggen. Hoe dat nu precies zit, snappen we nog niet helemaal.” „Kijk, het lijkt alsof hier ooit iets heeft gebrand”, zegt ze, wijzend op de zwarte bodem in het portaal. Onder deze roetresten ligt een laag schelpenmortel.

Iets verderop onder de torenvloer vond RAAP verschillende scherven van hoge ouderdom. Het gaat bij

Martine Kremer van archeologisch bureau RAAP doet onderzoek onder de kerktoren van Hegebeintum. FOTO CATRINUS VAN DER VEEN

voorbeeld om een gekartelde scherf terpaardewerk, die afkomstig lijkt uit de Romeinse tijd of volkshuizingstijd. Hoe die hier zo bovenin de terp belandde, is onduidelijk.

Het graafwerk raakte aan de achterzijde van de toren ook een stukje kerkvloer. Hierbij werd meteen duidelijk dat er nog heel wat menselijke resten onder de kerk moeten liggen. RAAP stuitte al snel op twee schedels en vond ook veel verspreide losse knekels.

„De ene schedel is van een kind tussen de tien en zeventien jaar oud.” Het andere hoofd lijkt van een jongvolwassene. „We konden de omlijningen van de kisten nog zien en er lag een ijzeren handvat.” Het grootste deel van deze lichamen blijft onaangeroerd onder de kerkvloer.

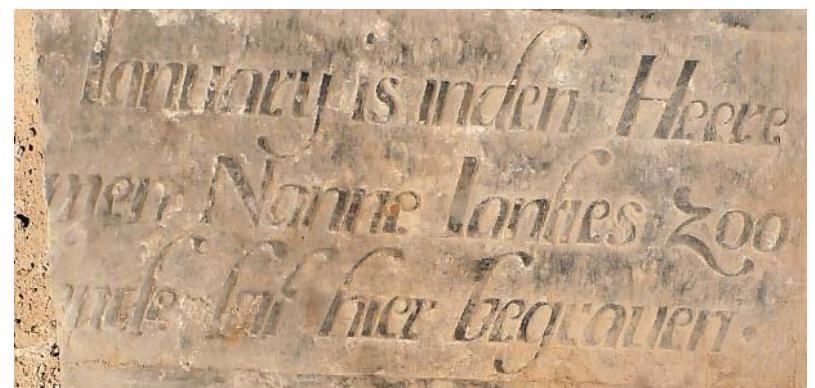
Bij de graven doken ook verschillende stukken grafsteen op, waarvan eentje nog een – lastig leesbare –

tekst bevat. Deze maakt melding van ene Nanne, die hier begraven ligt. Na de cholera- en malaria-epidemieën van 1826 werd begraven in de kerk in heel Nederland verboden. Deze graven moeten dus van voor die tijd zijn.

„We hebben ook een zilveren muntje gevonden”, zegt Kremer, terwijl ze een verroest zwart brokje toont. Het zou wel eens een zogeheten Brunoon of een andere middeleeuwse munt kunnen zijn, maar hij is nog te vies om te kunnen dateren.

Vandaag loopt de archeologische opgraving in de kerk ten einde, maar in de komende maanden zal er ook buiten nog gegraven worden. „We willen dit graag aan bezoekers laten zien”, zegt Bakker.

Voor hen is een groot kijkraam gemaakt, zodat zij vanuit de kerk het gapende gat in de torenvloer kunnen bewonderen. Een noodtrap maakt beklimming mogelijk tot ach-

Stuk grafsteen met tekst uit de kerk van Hegebeintum. FOTO LC/ERWIN BOERS

ter het orgel, waar de grote scheuren zichtbaar zijn in de muur tegen de toren.

Het bezoekerscentrum werkt aan allerlei activiteiten die extra toeristen en schoolkinderen moeten trekken. Dit jaar zit er al vooruitgang in: normaal komen er zeventuizend bezoekers per jaar, maar dit jaar is er

extra aanloop, merken de vrijwilligers.

Gisteren verscheen er bijvoorbeeld een bus vol Koreanen en later beklommen Amerikanen de terp. De belangrijkste bezoekersgroep bestaat echter uit Vlamingen, die met touringbussen vol in Hegebeintum verschijnen.